

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На предлог Наставно-научног већа од 27. маја 2013. године, декан Правног факултета Универзитета у Београду донео је одлуку 02-број: 740/3 од 28.05.2013. године о расписивању конкурса за избор у звање и заснивање радног односа на радном месту једног редовног професора за ужу научну област Правна историја – предмет **Српска правна историја**. Конкурс је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 49 од 5. јуна 2013. године, у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“ број 520 од 5. јуна 2013. године и на интернет страницама Факултета и Универзитета у Београду. Одлуком 02-број: 740/4 од 28.05.2013. године Изборног већа Правног факултета Универзитета у Београду одређени смо за чланове Комисије за писање реферата о пријављеним кандидатима. У том својству част нам је да Изборном већу поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На расписани конкурс благовремено се пријавио један кандидат, и то др Зоран С. Мирковић, ванредни професор на Правном факултету Универзитета у Београду.

Основни подаци

Др Зоран С. Мирковић је рођен 10. децембра 1965. године у Сарајеву, где је стекао основно и средње образовање. На тамошњем Правном факултету завршио је правне студије 12. јула 1990. године, са просечном оценом 9,52. Студирао је и Факултет политичких наука.

На Правном факултету Универзитета у Београду јануара 1998. године одбранио је са одликом магистарску тезу под насловом „Рецепција аустријскога кривичног поступка у српском Законику о кривичном поступку од 1865. године“.

На истом факултету, децембра 2002. године, одбранио је докторску дисертацију „Судије и суђење у Србији од XIII до XV века“, такође са одликом.

За доцента за предмет Национална историја државе и права на Правном факултету Универзитета у Београду изабран је 2003. године, а за ванредног професора 2008. године.

На Криминалистичко-полицијској академији у Земуну предавао је предмет Национална историја државе и права, у периоду од марта 2009. до октобра 2012. године.

Говори немачки и енглески, служи се руским и италијанским језиком. Похађао је часове латинског и грчког језика на Одељењу класичних наука Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Књиге и монографије

1. *Како да постанем правник (увод у студије права)*, (коауторство са С. Аврамовићем), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010, 1–141.

Књига представља, у складу са праксом на неким универзитетима у свету, увод у студије права. Књига, прва ове врсте на српском језику, подељена је на три дела. У првом делу се говори о студијама: настанку универзитета, историји српских универзитета и њиховој актуелној структури, образовном процесу, правној литератури и библиотекама. Други део је посвећен праву као науци. Најпре, реч је о правној науци у систему наука, положају и поделама правне науке. Иза ове основе следи разумљив и сведен преглед садржине општеобавезних, опционих и изборних предмета. На крају је пет описа правничке свакодневнице из пера успешних правника – судије, јавног тужиоца, државног службеника, адвоката и правника у привреди.

2. *Смртна казна и казна трчања кроз шибе у Србији 1804–1860 (ритуали погубљења и јавног мучења)*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2013, 1–150. (М 42)

Монографија се бави занимљивом и значајном темом из историје кривичног права у Србији – историјом двеју најтежих казни које су примењиване у једном лугом временском периоду, од почетка Првог српског устанка до доношења *Кривичног законика* за Кнежевину Србију.

Аутор је приступио теми на врло свестран и савестан начин. Истражио је корене ових двеју казни и сачинио упоредни приказ њихове примене у земљама где су постојале, а из којих су могле бити реципиране. Настојао је да утврди путеве којима су ове казне доспеле у српско друштво и државу која је у то време настајала и чији се правни систем градио. Порекло тих санкција налази у различитим правним цивилизацијама: у старим начелима која су постојала у српском праву још пре османског освајања, у османском наслеђу, али и у утицајима правних институција суседне Хабзбуршке монархије, који су разним путевима доспели у српско право.

Аутор је настојао да истраживање постави у шири историјски, правни, социјални, политички и психолошки оквир и омогући увид у оновремено српско друштво и његове бројне проблеме. При том посебан значај придаје повлачењу османске власти и њеном наслеђу које је остало, настанку српске јавне власти у специфичним околностима, угледању на европско законодавство и праксу, механизмима друштвене контроле, криминалитету и његовим врстама, као и моралним назорима, захтевима и очекивањима средине.

Процес изградње српске власти, па тиме и преузимање функције кривичног гоњења, текао је споро и поступно. Отежан је нестабилним друштвеним приликама које су биле резултат распада и наслеђа вишевековног османског система, револуционарних прилика и њихових последица. Све је то проузроковало приличну раширеност криминалитета који је угрожавао основне друштвене вредности, што је довело до оштре реакције власти кроз санкционисање овим тешким казнама. Аутор је дао комплексан приказ тих казни, настојећи да их сагледа у ширем друштвеном контексту, истичући посебно да је циљ њиховог постојања, поред кажњавања самог кривца, увелико садржао и компоненту генералне превенције.

Аутор је навео одговарајуће правне прописе, али је истовремено приказао и анализирао веома обимну и разноврсну архивску грађу. Ова изузетно богата грађа представља највећи квалитет ове монографије и чврсту основу ауторових закључака о институцијама које је истраживао. Посебан истраживачки допринос представља инвентар свих пресуда на смртну казну у Србији од 1840. до 1859. године. Ауторов приступ омогућава читаоцу да добије необично живу слику догађаја који се описују, обичаја, схватања и нарави тога доба. Грађа је коришћена веома педантно и цитирана прецизно, што обезбеђује и основаност закључака који су на темељу те грађе изведени.

И поред очигледне суровости, аутор налази да се тежило томе да извршење ових казни ипак не представља акте самовоље, већ да подразумева одговарајућу процедуру. *Упутством Народног суда* о поступку са осуђеним на смртну казну од 19. новембра 1833. године уобличен је ритуал погубљења. Стављена је тачка на спонтане и самовољне акте и изливе неконтролисаног беса и гнева, што је био део османског наслеђа. Прописан је поступак јавног погубљења, који се са својим широким припремама и радњама претварао у јавноправни ритуал. Уведена је, по европском узору, окрутна, али педантна и извесна процедура.

Смрт није била граница на којој престаје свака казна, него је долазило и до кажњавања „злочиначког тела“ које је „душа“ већ напустила. Кажњавања мртвог тела био је одговор на то да се за злочин мора испаштати и за живота и *post mortem*. Да би се поново успоставио нарушени поредак, пред људима и пред Богом, мртво тело злочинца мора проћи горе од достојанствено сахрањене жртве. Стављање одсечене главе на колац, вешање мртвог тела, односно стављање на точак „до распадања“, значило је понижавајуће и дефинитивно уклањање тела злочинца са лица земље, без достојног погребa, коме је пут душе после смрти отежан. Аутор наглашава да је, свакако, превасходни световни циљ оваквих ритуала било застрашивање и генерална превенција. Трећи облик, стављање на точак, јавио се од средине 20-тих година XIX века, као новина која је доспела из Хабзбуршког царства. То постаје доминантан облик кажњавања тела после смрти, да би од почетка 1840-тих година постао једини.

Српска јавна власт уводи и казну трчања кроз шибе, својеврсни ритуал јавног мучења којим одлучно показује свој настанак. Потпуном анализом судских пресуда аутор је доказао да је казна шибе, ма колико била брутална јер је наносила незамисливу телесну бол и до сржи вређала људско достојанство, допринела на двојак начин хуманизацији српског казног система. Прво, њено изрицање се често користило уместо смртне казне, а друго, она се често замењивала казном лишења слободе. Ово је омогућило, између осталог, да преко шибе, као њена алтернатива, казна лишења слободе постепено преузима примат.

Дуго постојање ових сурових казни оправдавано је суровим приликама и схватањима онога доба. Средином XIX века почео се у злочинцу гледати човек, а започела је и индивидуализација у извршењу казни. Јавно мњење је одбацило јавно мучење тела, јер је веома подсећало на сам злочин – талионско резонување је постепено ишчезавало. Коначно, стављање тела на точак је укинута *Решењем* од 27. августа 1858. године. Тиме је стављена тачка на ритуал обрачуна са телом. Казна трчања кроз шибе била је укинута *Решењем* од 6. маја 1859. године. Аутор закључује да је тада велики „театар ужаса“ у Србији постао ствар прошлости и да је од краја шесте деценије 19. века пут ка доношењу једног цивилизованог кривичног законика био отворен.

3. „Hauptstrafen in Serbien (1804–1860)“, 1–72, монографска студија - поглавље у књизи *Konflikt und Koexistenz. Die Rechtsordnungen im 19. und 20. Jahrhundert*, Bd. II – *Serbien und Bosnien-Herzegowina*, Frankfurt am Main 2013 (im Druck) [у оквиру пројекта „Die Entstehung nationaler Rechtssysteme im postosmanischen Südosteuropa. Dekonstruktion, Formation und Transfer von Normativität“, *Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte*]. (M 14)

Аутор у првом делу под насловом „Увод“ најпре излаже политички и уставноправни оквир положаја Срба у Београдском пашалуку односно Кнежевине Србије после *Хатишерифа* из 1830. и 1833. године и такозваног *Турског устава* из 1838. године. Аутор показује да у периоду од 1830. године, тј. од добијања унутрашње самоуправе, па све до 1860. године, тј. до доношења *Кривичног законика*, не може се говорити о монопољу српске јавне власти на изрицање кривичних санкција. То је слика једног сегментираног друштва, у коме постоје различите јурисдикције за различите категорије становништва, као део османског наслеђа. Изузети од српске кривичне јурисдикције били су османски поданици, починиоци кривичних дела из држава које су односе са Османским царством регулисале на основу тзв. система капитулација, Јевреји и Роми („Цигани“, како су их називали). Укидање ових јурисдикција и потчињавање државном судству текло је постепено и није се десило у у посматраном периоду, тј. до 1860. године. Процес централизације био је дуготрајан, са многим успонима и падовима, који је тек касније испунио замишљени територијални и функционални оквир.

У Уводу се затим говори о бројним кривичноправним прописима који су доношени до *Кривичног законика* из 1860. године. Аутор анализира ове прописе и указује на све њихове недостатке: недостатак систематике, чињеницу да не познају дефиниције кривичних института, да не користе законске дефиниције кривичног дела и казне, итд. Аутор посебно наглашава строгост, чак суровост ових прописа, али додаје да треба имати у виду и опште прилике онога времена.

После Увода, аутор пише о главним казнама у Србији од 1804. до 1860. године: смртној казни, телесним казнама (казни трчања кроз шибе и казни батина), новчаној казни и казни лишења слободе. Део о смртној казни и казни трчања кроз шибе написан је на основу истраживања о овим казнама из претходно наведене монографије.

Казна батина, најчешће примењивана казна у ондашњем казненем систему, истражена је на основу архивске грађе и покушано је да се одговори на најзначајнија питања њене примене: кратак поглед на њену историју и на које се право угледало српско кривично право приликом њеног регулисања, према коме је примењивана, начин и место извршења, категорије лица која су била изузета од ове казне и разлози изузимања.

Аутор је део текста о новчаној казни почео излагањем њене дуге историје: османски систем глоба (новчаних казни), погодан из фискалних разлога за османску државу, био је наставак композиционог система из средњовековног српског кривичног права. Аутор је склон мишљењу да је османска глоба („крвнина“) као казна за убиство, наишла, по свему судећи, на непрекинуту правну свест Срба о глоби за убиство (свакако уз истовремено намирење породице убијеног). Аутор даље пише о два облика новчане казне, глоби и дуплиру, и њиховом постепеном нестајању када је српска власт почела да суди за кривице. Коначно, од 1840. године новчана казна се појавила у свом чистом облику и у вези с тим аутор расветљава следећа питања: надлежност за њено изрицање,

висину новчане казне и колико је тешко погађала осуђеног, односно њену условљеност економско-социјалним стањем у земљи.

Део текста о казни лишења слободе у Србији у првој половини XIX века, тј. од почетка Првог српског устанка 1804. године до доношења *Кривичног законика* 1860. године, послужио је као основ за настанак чланка на српском језику „Казна лишења слободе у Србији 1804–1860. године“, па ће тамо бити приказани резултати истраживања.

Чланци

1. “Belgrade Higher School (1808–1813) and legal education in Serbia”, *The Annals of the Faculty of Law in Belgrade – Belgrade Law Review* 3/2008, 195–215. (M24)

Велика школа основана у Београду 1/12. септембра 1808. године већ је била предмет бројних истраживања, али су нека важна питања остала нерешена. Најважније међу њима је питање карактера Велике школе односно да ли се она може третирати као претеча Универзитета у Београду, а нарочито његовог Правног факултета. До сада је изостало детаљније сагледавање вишег и високог образовања онога времена у области правних студија у окружењу, што је отежавало давање прецизног одговора на постављено питање.

У раду је стога посебна пажња посвећена правним студијама у Аустријском царству, које су похађали и завршили професори београдске Велике школе. Указује се на значај и других високошколских установа које су могли имати утицаја на њен настанак и профил. Постављени су критеријуми за поређење: наставни планови, дужина трајања наставе, број наставника, академске титуле и начин предавања. У раду је по сличним критеријумима упоређена и Велика школа (1808–1813) са потоњим Лицејем у време када је почињао са радом и када је био двогодишњи (1838). Указано је на то да је Велика школа имала потпунији наставни план и програм, у коме су на другој и трећој години студија доминирали правни предмети. Аутор заступа становиште да се на основу тих поређења београдска Велика школа може третирати као претеча Универзитета у Београду, тј. његовог Правног и Филозофског факултета, а да је по многим параметрима била устројена слично као и аустријске (угарске) краљевске академије.

2. „Београдска велика школа 1808–1813. године“, у монографији *Универзитет у Београду 1808–2008 (200 година Универзитета у Београду и високог образовања у Србији)*, Београд 2008, 17–23. (M 45)

У овом тексту који је настао за потребе монографије посвећен 200. годишњици Универзитета у Београду, аутор је изложио резултате својих истраживања о београдској Великој школи (1808–1813) и њеном европском окружењу.

3. „Универзитетско образовање у Европи, Велика школа 1808. године и историјат правних студија“, (коауторски рад са С. Аврамовићем), *Зборник радова (Промоције и популаризације науке) Научна трибина*, издавач Друштво за античке студије и Forum Romanum, Београд 2009, 7–29. (M 53)

Прилог коаутора Зорана Мирковића у овом тексту заснован је на истраживању о Великој школи, које је било изложено у претходно представљеним текстовима.

4. “Die Anfänge des Rechtsstudiums im Serbien der Neuzeit und die Juristenausbildung in der Habsburgermonarchie (ein Beispiel des Rechtstransfers)“, *The Annals of the Faculty of Law in Belgrade – Belgrade Law Review*, 3/2010, 151–162. (M24)

У првом делу текста писаног на немачком језику и који је настао за потребе научног скупа одржаног у Бечу октобра 2008. године, говори се о Великој школи из времена Првог српског устанка, о чему је аутор писао и у претходно представљеним текстовима. У другом делу текста говори се о Лицеју и његовим почецима у Крагујевцу и Београду крајем тридесетих односно почетком четрдесетих година XIX века. Посебна пажња је посвећена правном одељењу, када је основано као трећа година Лицеја. Аутор закључује да је тада, као и 1808. године приликом оснивања београдске Велике школе, као узор послужило правничко образовање из Хабзбуршког царства, истина у нешто скученијем обиму него у Великој школи из Првог српског устанка.

5. „O merama protiv lopova, razbojnika i hajduka u srpskoj pravnoj istoriji“, *Zbornik radova Istražne radnje i pomoćna sredstva u sudskim postupcima kroz povijest sa naučnog skupa pod istim naslovom održanog u Osijeku 18–20. maja 2008. godine*, urednik Miro Gardaš, Osijek 2010, 51–62. (M 47)

Аутор почиње анализу од *Законика цара Стефана Душана*, који је у свом другом делу из 1354. године као новине у сузбијању професионалне крађе и разбојништва увео генералну истрагу и колективну одговорност. Основни разлог за њихово увођење је оскудан државни апарат који није био у стању да се избори са бројним крадљивцима и разбојницима у нагло проширеној држави. Зато се намеће обавеза постојећим територијалним јединицама и њиховим органима власти да спроведу генералну истрагу (*inquisitio terrae generalis*) и одговорност ако се на њиховом подручју пронађе лопов и разбојник. Генерална истрага и колективна одговорност надживљавају и свог творца и средњовековну српску државу, бивају преузети од стране Османског царства, и преживљавају до дубоко у XIX век. Због тога се колективна одговорност и генерална истрага против лопова, разбојника и хајдука, повезујући српски средњи век, османски период и прву половину XIX века у Србији, с правом могу означити као појаве дугог трајања.

6. „Својинскоправни односи на непокретностима на Косову и Метохији – стогодишњи *circulus vitiosus*“, (коауторство са Д. Челићем), *Зборник радова са међународне научне конференције „Правни систем и друштвена криза“* одржане 22. јуна 2011. године на Правном факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, прва свеска, Косовска Митровица 2011, 215–233. (M 47)

Овај рад је покушај да се прикажу основне црте развоја својинскоправних односа на Косову и Метохији у последњем веку и укаже на најзначајније правне детаље у њиховим менама. После Балканских ратова 1912–1913. године ове територије, дотадашњи део Османске царевине, припале су Краљевини Србији. Једно од централних питања које се поставило пред српске власти било је регулисање својинскоправних односа на земљи. Требало је расправити компликоване правне, али и фактичке односе који су великим делом настали злоупотребама османских моћника, такозваних читлук сахибија. Ово питање имало је и своју националну димензију, јер су међу османским моћницима преовлађивали Албанци, а међу хришћанима Срби, што је међу њима продубљивало јаз.

После међународних уговора којима су окончани Балкански ратови, српске власти су крајње обазриво приступиле решавању овог проблема. Почев од тада, аутори анализирају решавање овог питања у међуратном периоду закључно са доношењем *Закона о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе* од 5. 12. 1931. године, који је био оптерећен бројним недостацима и отвореним питањима.

7. „Правила о поклону у српском средњовековном праву“, (коауторски рад са М. Ђурђевићем), *Анали Правног факултета у Београду* 2/2011, 63–90. (М24)

Римско-византијски концепт поклона доминантан је у прописима Законоправила Св. Саве у делу у коме се регулише уговор о поклону. Принципи на којима је овај концепт био заснован – добровољност, начелна неопозивости и изузетна опозивост – нашли су своје место у правилима Прохирона. Тек незнатно она су трпела утицаје средине у којој су примењивана. Поред вероватног утврђивања пунолетства по одредбама обичајног права, у османском периоду српске историје појављује се уздарје, тј. обдареникова противчинидба дародавцу која се састојала у предаји ствари незнатне вредности у односу на дар.

Правила о поклону делила су током средњег века судбину Законоправила. Заједно са њим она су била живо и поштовано право које је важило све до у праскозорје прве модерне српске кодификације грађанског права у Грађанском закону од 1844. године.

8. „Оснивање ‘Дома за с’ ума сишавше‘“, (коауторски рад са В. Станимировићем), *Теме – часопис за друштвене науке*, Универзитет у Нишу, бр. 3, јул – септембар 2012. године, 1339–1354. (М 24)

Текст је посвећен стопедесетогодишњици оснивања установе за смештај и лечење душевно оболелих („Дома за с’ ума сишавше“) – 3. марта 1861. године. У раду се најпре даје увод о развоју српске медицине од средњег века па до половине XIX века. Значајну улогу у том периоду има верска медицина и манастирске болнице. Неки од манастира су се готово специјализовали за лечење душевних болести. Године 1839. у Кнежевини Србији су се десила три инцидента са душевно оболелим лицима и то је довело до озбиљне реакције надлежних органа, што аутори детаљније анализирају. Законски предлог да душевно оболели буду смештени у манастиру Студеница није био прихватљив за митрополита, црквеног поглавара. Нови законски пројект из 1861. године имао је више среће – усвојен је 3. марта под насловом „Устројеније Дома за с’ ума сишавше“. Овај Дом је био смештен у такозваној „Докторској кули“. И установа и зграда постоје и данас. Из скромног „Дома за с’ ума сишавше“ развила се данашња Специјална болница за неуропсихијатријске болести „Др Лаза Лазаревић“, а „Докторска кула“ налази се у оквиру комплекса Клиничког центра Србије.

9. „Утицај промена у јавном мишљењу и моралним схватањима на ублажавање казненог система у Србији половином XIX века (на примеру казне трчања кроз шибе)“, *Правни живот*, 12/2012, IV, 765–775. (М 51)

Текст се бави утицајем промена у јавном дискурсу и моралним назорима на судбину казне трчања кроз шибе. Аутор тврди да је казна трчања кроз шибе почетком XIX века, у време Првог српског устанка, преузета из Хабзбуршког царства (тачније из аустријске Војне границе). Примењивана је у периоду од двадесетих до 1840. године, потом нестаје и опстаје само у војном кривичном праву. Од доношења *Криминалног*

закона за провалне крађе и крађе из 1847. године, ова казна добија нови живот и чак, после смртне, постаје доминантна.

Српској јавној власти у настајању као да је била потребна једна оваква санкција. Било је више циљева које је српска јавна власт њоме желела да постигне, међу којима аутор сматра најважнијим јавно и манифестно показивање свог настанка, потискивање османске власти и раскидање са старим начинима решавања спорова (глоба, освета, итд.).

„Дух времена“ оправдавао је постојање ове сурове казне, која је дуго била у складу са схватањима и осећањима људи или бар њено постојање дуго није вређало схватање и осећање правде оновременог народа. Ширења културе и модерних светоназора учинили су шибу неприхватљивом за широке слојеве. Коначно, била је укинута *Решењем* од 6. маја 1859. године.

10. „Иван Југовић и Доситеј Обрадовић (један спрема другог)“, 1–13 (предат на објављивање у *Зборнику радова са Међународне научне конференције посвећене Доситеју Обрадовићу* одржане октобра 2011. године у Београду и Сремским Карловцима). (М 16)

У раду се посматрају личности Ивана Југовића (Јована Савића) и Доситеја Обрадовића „један спрема другог“. Савременици и потоња поколења често су супротстављали ову двојицу великих људи српске повести. Тако су настали и неки стереотипи о њиховом односу, за које аутор сматра да их ваља преиспитати. Због тога се анализирају културно-просветна делатност, унутрашњополитички погледи и, нарочито, спољнополитички ставови ове двојице наших великана. Просвећени и веома образовани, зналци светских језика, њих двојица су имали велике заслуге на просветно-културном пољу. Поред основног школства као општенонародне потребе, обојица су заслужни и за настанак вишег школства у ослобођеној Србији.

Унутрашњополитички погледи Доситеја и Ивана Југовића веома су слични: јака владарска власт и централизација државне управе су тачке њиховог слагања. Њихови погледи на спољнополитичко усмерење устаничке Србије су се разликовали. Аутор сматра да треба изнова преиспитати да ли је Иван Југовић био безусловно аустрофил односно да ли је Доситеј сав русофил, како се то обично наводи у литератури. Ради се заправо о томе да ова двојица људи оличавају већ у Првом српском устанку ону дилему која је почела тада и трајала цели XIX век, тј. колебање између Руског и Хабзбуршког царства у спољној политици.

11. „Казна лишења слободе у Србији 1804–1860. године“, 1–10 (прихваћен за објављивање у часопису *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*). (М 51)

Текст за своју основу има део текста на немачком језику „Hauptstrafen in Serbien (1804–1860)“ посвећен казни лишења слободе у Србији у првој половини XIX века. Аутор најпре наглашава да казна лишења слободе у Србији нема дугу традицију, јер је у средњовековној Србији и под османском влашћу постојала је казна тамнице, али ту се пре свега радило о некој врсти притвора пре суђење, и евентуално држање осуђеника после изрицања казне, а пре њеног извршења. Није се, дакле, радило о казни лишења слободе у нововековном смислу речи. У времену од 1804. до 1813. године постојао је „хапс“, а устаничке власти су градиле и „праве“ тамнице ради кажњавања. Утамничење криваца био је услов за остварење принудног рада, који се у датим условима могао веома корисно употребити.

Од почетка 20-тих година XIX века, када су настали први српски судови, поред хапса, појављује се и робија, у тешком гвожђу. Међутим, квалитативне разлике између хапса и робије није било. У овом времену казна лишења слободе изрицана је у комбинацији са казном батина (или понекад казном шибе на крају робије). Устројство окружних судова, од 26. јануара 1840. године, предвидело је више облика казне лишења слободе, али у пракси се изрицање казне лишења слободе сводило на вечну робију или временску робију.

Од почетка 40-тих година XIX казна лишења слободе све се учесталије примењивала и ширило се поље њене примене. За најтежа кривична дела, уместо запрећене смртне казне и казне трчања кроз шибе, често је изрицана казна лишења слободе, било од судова било од највише власти у поступку помиловања.

Аутор се у тексту бави и питањем почетака развоја казних завода, проблемима око издржавања казне лишења слободе женских особа и умоболних лица починилаца кривичних дела, постепеним мењањем казног циља.

12. „Капетан Миша и његово здање“, 1–6 (текст предат редакцији часописа *Анали Правног факултета у Београду*). (М 46)

Текст, настао поводом 150. годишњице Капетан Мишиног здања у коме је смештен Ректорат Универзитета у Београду, изнова осветљава како је Капетан Миша дошао на мисао да поклони за просветне потребе своју „велику кућу“. Посебно истиче значајну улогу коју је у овом подухвату имао министар просвете, тачније министар финансија и заступник министра просвете и црквених дела Коста Џукић, и указује на нит приче о првобитној намени овог здања, која је временом добила обресе легенде.

Други текстови и прикази

1. „Доситеј Обрадовић и Велика школа“, *Каталог изложбе Доситејевих књига на Правном факултету*, Београд 2008, 20–27.

2. „Један поглед на историју Правног факултета Универзитета у Београду“, *Каталог сталне изложбене поставке Правног факултета Универзитета у Београду*, 2012, 14–23.

3. Vienna Workshop on Legal Systems in the South-Eastern European Countries after the End of the Ottoman Reign, *The Annals of the Faculty of Law in Belgrade – Belgrade Law Review*, 2011, No. 3, 277–280.

4. Marie-Janine Čalić, *Geschichte Jugoslawiens im 20. Jahrhundert*, Verlag C. H. Beck, München 2010, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/2011, 424–430.

Пројекти

1. Био је ангажован од 2006. до 2010. године на пројекту под насловом „Die Herausbildung des modernen Konstitutionalismus/The Rise of Modern Constitutionalism“ (Universität Kassel/Die Deutsche Forschungsgemeinschaft).

2. Суделовао на пројекту Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte (2010–2012) под називом „Die Entstehung nationaler Rechtssysteme im postosmanischen Südosteuropa. Dekonstruktion, Formation und Transfer von Normativität“, у оквиру ширег пројекта „Rechtsgeschichte Südosteuropas“.
3. Учествује на факултетском пројекту под називом „Развој правног система Србије и хармонизација са правом Европске уније (правни, економски, политички и социолошки аспекти)“.
4. Био је члан ауторског тима који је 2011. и 2012. године радио на сталној изложбеној поставци Правног факултета Универзитета у Београду, под насловом „Правни факултет-оснивање и развој“.
5. Сарађивао је у припреми прве јавне поставке српских устава, коју је организовао Архив Србије у Крагујевцу поводом државног празника Срећења 2011. године.

Научни скупови и конференције (са рефератом)

1. Научни скуп под називом „Istražne radnje i pomoćna sredstva u sudskim postupcima kroz povijest“ одржан у Осијеку 18–20. маја 2008. године у организацији Правног факултета Свеучилишта у Осијеку (није узет у обзир приликом претходног избора).
2. Међународни симпозијум под насловом „Legal history of South East Europe“ одржана у октобру 2008. године у организацији Правног факултета Универзитета у Бечу.
3. Vienna Workshop on Legal Systems in the South-Eastern European Countries after the End of the Ottoman Reign, фебруара 2011. године у организацији Правног факултета Универзитета у Бечу и Макс Планк института за европску правну историју из Франкфурта на Мајни.
4. Међународна научна конференција посвећена Доситеју Обрадовићу одржана октобра 2011. године у Београду и Сремским Карловцима у организацији Српске академије наука и уметности, Матице српске и Доситејеве задужбине.
5. Међународна научна конференција под називом „Правни систем и друштвена криза“ одржана 22. јуна 2011. године на Правном факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.
6. Научни скуп са међународним учешћем „Правне норме у времену и простору“, Косовска Митровица, 21. јун 2012. године.
7. Научни скуп „Право и морал“, Копаоник, 13–17. децембар 2012. године.
8. Међународни научни скуп под насловом „1700 година Миланског едикта“ одржан од 16–18. маја 2013. године у организацији Правног факултета Универзитета у Нишу и града Ниша.

Студијски боравци

1. Freie Universität in Berlin, новембар 2009. године (7 дана).
2. Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte, Frankfurt am Main (новембар и децембар 2011. године).

Наставни рад

Од избора у звање ванредног професора др Зоран С. Мирковић изводи све облике наставе на основним, мастер и докторским студијама на предмету за који је биран, као и на изборним предметима на последипломским студијама. Просечне оцене у студентској евалуацији за предавања из Српске правне историје су: 4,61 за школску 2008/2009. годину, 4,3 за школску 2009/2010. годину, 4,41 за школску 2010/2011. годину, 4,65 за школску 2011/2012. годину, 4,60 за школску 2012/2013. годину. Студенти радо похађају његова предавања, која су веома добро посећена. Томе доприноси и коришћење савремених наставних средстава, а поготово веома добро сачињене видео презентације, којима често илуструје своја предавања, а које су доступне и на сајту Факултета на његовом профилу.

Менторства

1. Ментор при изради докторске дисертације мр Владимира Вучковића „Правни положај крајева присаједињених Србији 1912-1913. године“ (одбрањена 9. маја 2013. године)
2. Коментор са проф. др Симом Аврамовићем при изради докторске дисертације мр Иване Крстић Мистрицеловић „Државноправни положај цркве у Кнежевини и Краљевини Србији“ (одбрањена 13. јуна 2012. године).
3. Коментор са проф. др Жиком Бујуклићем при изради докторске дисертације мр Рајке Пековић „Облигациони односи у *Општем имовинском закону* за Књажевину Црну Гору и њихова примена између два светска рата (1918 – 1941)“.
4. Коментор са проф. др Жиком Бујуклићем при изради магистарске тезе Рајке Пековић „Заложно право у *Општем имовинском закону* за Књажевину Црну Гору“ (одбрањена 22. децембра 2010. године).

Ментор при изради мастер радова:

1. Душана Ракитића, „Правно уређење и пословање Београдске берзе до Другог светског рата, са упоредноправним освртом“ (одбрањен 17. 9. 2009. године);

2. Милице Илић, „Парламентарна пракса Народне скупштине по *Намесничком уставу* (скупштински рад прве две године)“ (одбрањен 25. 6. 2010. године);
3. Владимира Ђукановића, „Кривично право у *Законику књаза Данила Петровића*“ (одбрањен 13. 10. 2010. године);
4. Ратомира Миликића, „Државни удари у доба краља Александра Обреновића“ (одбрањен 27. 4. 2011. године);
5. Јована Јањића, „Улога свештенства у стварању и раду органа државе Првог српског устанка“ (одбрањен 8. 7. 2011. године)
6. Николе Пантелића, „Мере државне власти против хајдучије од 1804. до 1860. године“ (одбрањен 27. 9. 2012. године);
7. Марка Томића, „Положај Српских православних митрополија у Босни и Херцеговини за време Аустро-Угарске управе“ (одбрањен 27. 9. 2012.);
8. Далибора Чкојића, „Конфесионална реституција у Епархији ваљевској“ (одбрањен 14. 3. 2013. године).

Био је члан више комисија за одбрану мастер радова.

Универзитетске дужности

Председник Одбора за статутарна питања Универзитета у Београду од септембра 2010. године, поново изабран 2013. године.

Заменик шефа Катедре за правну историју од јануара 2010. године.

Члан Савета Правног факултета од октобра 2012. године.

Награде

За монографију *Карађорђев законик (кривично, породично и државно право устаничке Србије)* добио је награду Архива Србије за најбоље историографско дело из националне историје у 2008. години.

Остало

Члан Комисије за стандарде у настави историје у средњим школама Завода за вредновање квалитета васпитања и образовања од марта 2011. године.

Предаје на курсу за архивисте Архива Србија предмет Организација власти и историја институција.

Одржао више пригодних беседа, од којих су важније:

- О Доситеју Обрадовићу и Великој школи (1808-1813), поводом отварања изложбе Доситејевих књига на Правном факултету 30. маја 2008. године;
- О београдској Великој школи (1808-1813.), на свечаности поводом 200-годишњице њеног оснивања одржаној 12. септембра 2008. године у Ректорату Универзитета у Београду;
- О Доситеју Обрадовићу у бившем Лицеју у Модрој (Словачка), на којем је Доситеј предавао (9. новембра 2009. године у организацији Амбасаде Србије у Словачкој и Евангелистичке цркве);
- О Капетан Миши и његовом здању, у свечаној сали Ректората Универзитета у Београду 25. фебруара 2013. године, на свечаности поводом 150-годишњице Капетан Мишиног здања.

УКУПНА ОЦЕНА

Др Зоран Мирковић је својим укупним научним и академским радом стекао репутацију угледног правног историчара и универзитетског посленика. Његов научни приступ карактерише темељан истраживачки архивски рад, што у данашње време нажалост одликује све мањи број писаца у области српске правне историје. Из његових радова је видљив велики претходно утрошени труд и време, који резултирају у ненаметљиво изнетим, али по правилу добро заснованим закључцима, које поткрепљује солидна изворна грађа. Бавећи се историјом академског образовања у Србији на особен упоредноправни начин, он је унео ново светло и аргументе у бројне контроверзе које постоје у нашој литератури у погледу одређивања времена од кога се може пратити нарочито правничко образовање у Србији. Због његовог доприноса у истраживању казнене политике и метода кажњавања у Србији до шездесетих година 19. века и њихове постепене еволуције, он се може сматрати нашим првим правним историчарем који је на тако детаљан и архивски подупрт начин, осликао низ питања о којима се или није писало довољно или се писало углавном прилично површно и узгредно, а свакако не из правоисторијског угла. Његов приступ одликује и настојање да развој српског права сагледава у контексту европског, а нарочито аустријског права, које веома добро познаје, и склоност да уочава међусобне везе и утицаје, што одликује и његове раније радове. Његова преданост архивском раду добила је одговарајуће признање и од стране Архива Србије у виду престижне награде коју му је доделила ова институција и која му је поверила више одговорних послова које је за њу обављао.

Уз све то, афирмисао се и на Универзитету у Београду као поуздан ослонац у вођењу ове установе у својству председника Одбора за статутарна питања, где се преламају најделикатнија питања универзитетске политике. Водећи одговорно и сталожено послове пре свега у домену универзитетске нормативе, он је показивао не само завидан правнички резон, него и изражен осећај и бригу за изналажење оптималних

решења која обезбеђују склад у односима бројних чланица Универзитета, истовремено водећи рачуна о високим стандардима које таква институција од националног значаја мора да одржава. Таквим својим ангажовањем знатно је допринео угледу Правног факултета у универзитетским структурама.

Све то је постигао не запостављајући своје примарне, наставне обавезе. Унео је низ новина у предавања из предмета Српска правна историја, користећи у примереном обиму савремена наставна средства која оживљавају писану и изговорену реч и развијају радозналост студената да науче нешто више од онога што стоји само у уџбеницима. Због тога га годинама уназад прати висока просечна оцена коју добија приликом студентске евалуације.

На основу свега Комисија констатује да је током више деценија смерног, континуираног научног, стручног и академског развоја, др Зоран Мирковић израстао у доброг научника и универзитетског професора. Имајући у виду све изложено и с обзиром на то да испуњава све законом предвиђене услове, као и критеријуме за изборе у звања Универзитета у Београду, Комисија са задовољством чини

ПРЕДЛОГ

да Изборно веће Правног факултета Универзитета у Београду изабере др Зорана Мирковића у звање редовног професора.

Београд, 16. август 2013. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Љубомирка Кркљуш,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Новом Саду, у пензији

др Сима Аврамовић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Драган Николић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Нишу